

## ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

**Esas Sayısı: 1992/32**

**Karar Sayısı: 1992/41**

**Karar Günü: 23.6.1992**

**R.G. Tarih-Sayı :18.09.1992-21349**

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Niğde Asliye Ceza Mahkemesi.

İTİRAZIN KONUSU: 8.5.1991 günlü, 3717 sayılı "Adli Personel ile Devlet Davalarını Takip Edenlere Yol Gideri ve Tazminat Verilmesi ile 492 Sayılı Haçlar Kanununun Bir Maddesinin Yürürlükten Kaldırılması Hakkında Kanun"un 2. maddesinin Anayasa'nın 10. maddesine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY :

İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, Türk Ceza Yasası'nın eylemlerine uyan 493. maddesinin ikinci fıkrası ile 565. maddesi gereğince cezalandırılmaları için açılan kamu davasında, sanıkların mahkum edilmesi durumunda yargılama giderlerini ödeyeceklerini, hazırlık soruşturması evresinde Cumhuriyet Savcısı tarafından yapılan keşif sonunda 3717 sayılı Yasa'ya göre düzenlenen sarf kararının da aynı yükümlülük kapsamında olduğunu belirtip bu Yasa'nın 2. maddesinin Anayasa'ya aykırı olduğu görüşüyle iptalini isteyerek 14.5.1992 günlü kararla doğrudan Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ :

A- iptali istenen Yasa Kuralı :

8.5.1991 günlü, 3717 sayılı Yasa'nın iptali istenen 2. maddesi şöyledir :

"MADDE 2.- Tebliğden başka bir işlem yapmak için makamından uzaklaşma durumunda olan hakimler, savcılar, askeri mahkemelerdeki subay üyeler ve icra müdürleri ile yardımcılarının, adli tabiplere, yazı işleri müdürlerine, zabıt katiplerine, mübaşirlere, hizmetlilere ve bu işlemlere katılan hazine avukatlarına, hazine avukatı olmayan il ve ilçelerde davaları takibe yetkili daire amirleri ve 3402 sayılı Kanuna göre yetkili kılınan kişiler ile muhakemat hizmetlerinde görev yapmak memurlara yol giderlerinden başka aşağıdaki miktarda yol tazminatı verilir.

1. Dairenden uzaklaşmayı gerektiren iş, mahkemenin bulunduğu belediye sınırları içinde ise her iş için, 1 inci derece devlet memurunun aldığı geçici görev yolluğu kadar,

2. Dairenden uzaklaşmayı gerektiren iş, mahkemenin bulunduğu belediye sınırları dışında ise her iş için 1 inci derece devlet memurunun aldığı geçici görev yolluğunun 1,5 katı kadar,

Dairenden uzaklaşmayı gerektiren işlerin bir kısmı mahkemenin bulunduğu belediye sınırları içinde, bir kısmı dışında ise, belediye sınırları içinde olan her iş için 1 inci bent hükmü, belediye sınırları dışında olan her iş için, 2 inci bent hükmü uygulanır.

Görülen işler birden fazla ise, ilgililerden alınacak yol giderleri uzaklık ile, yol tazminatı ise yukarıdaki bentler esasları ile orantılı şekilde bölünerek hesaplanır. Yazı işleri müdürleri ve zabıt katipleri için bu miktarın 2/3'ü mübaşirler ve hizmetliler için 1/2'si ödenir.

Yol giderleri ile tazminat, ilgili kişiler tarafından işin yapılmasından önce, emaneten makbuz mukabilinde vezneye yatırılarak bununla ilgili deftere işlenip ve işlem sonunda yapılan harcama bir tutanakla belgelenerek kalanı ilgili kişiye verilir. Yol giderleri ile tazminatın bütçeden karşılanması halinde yapılacak ödemelerde ilgili hükümler uygulanır.

Hazine avukatlarına yol tazminatı bütçenin ilgili tertibinden tediye olunur ve ayrıca gündelik ödenmez.

Birinci fıkrada sayılanlardan adli yargı hakim ve savcılar ile adli yargıda görevli yazı işleri müdürü, zabıt katibi, mübaşir, icra müdürü, icra müdür yardımcısı ile diğer personele tahakkuku müteakip, yol tazminatının 1/2'si ödenir. Yol tazminatının kesilen 1/2'si o yerdeki bir kamu bankasında açtırılan bir hesaba yatırılır. Bu hesaba yatırılan paraların % 10'u her ayın ilk haftası içinde Ankara'da bir kamu bankasında açtırılan Adalet Bakanlığı merkez hesabına gönderilir. Mahalli hesapta toplanan paraların arta kalanı, o yargı çevresinde görevli adli yargı hakim ve savcılar ile adli yargıda görevli yazı işleri müdürü, zabıt katibi, mübaşir, icra müdürü, icra müdür yardımcısı ile diğer personeline (ceza infaz kurumları personeli hariç) ayda bir eşit miktarda ödenir.

Adalet Bakanlığı merkez hesabına gönderilen paralardan, Adalet Bakanlığı Merkez Teşkilatının hakim ve savcı dışındaki personeline, Adalet Bakanınca belirlenen miktar ve esaslar dahilinde üç ayda bir ödeme yapılır. Yapılan ödemeler aylık olarak en yüksek devlet memuru aylığının (ek gösterge dahil) yansını geçemez. Yıl içersinde toplanan paraların bu ödeme miktarını aşması halinde, artan miktarın, yıl içinde mahallinden gelen miktara oranı kadar, mahallinden gönderilecek miktardan mahsup yapılır.

Yukarıdaki iki fıkra gereğince hesapların açılması, kesintilerin bu hesaplara yatırılması, merkez teşkilatındaki personele yapılacak ödeme miktarı ve mahsup işlemleri ile uygulamaya ilişkin diğer esaslar Adalet Bakanınca belirlenir.

Hazine avukatı veya devlet davalarını takibe yetkili kişiye ödenecek yol tazminatının tahakkukunu müteakip, % 85'i ödenir. Yol tazminatının kesilen % 15'i emanet hesabına alınarak o il ve ilçede muhakemat hizmetlerinde görev yapan raportör, şef ve memurlara ayda bir eşit olarak ödenir.

Bu madde uyarınca verilen yol giderleri ve yol tazminatları ile ödemeler Damga Vergisi hariç herhangi bir vergiye tabi tutulmaz."

**B- Dayanılan Anayasa Kuralları :**

Mahkemenin itirazına dayandırdığı Anayasa'nın "Kanun önünde eşitlik başlıklı maddesi şudur:

"MADDE 10.- Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

#### IV- İLK İNCELEME :

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince yapılan ilk inceleme toplantısında, itiraz yoluna başvuran Mahkemenin iptalini istediği kuralların bakmakta olduğu davada uygulanıp, uygulanmayacağı sorunu öncelik taşıdığından ilk inceleme raporu, dava dosyası ve ekleri, iptali istenen Yasa ve dayanan Anayasa kurallarıyla bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri incelendikten sonra bu konuya öncelik verilerek gereği düşünüldü :

Anayasa'nın 152. maddesi gereğince bir davaya bakmakta olan mahkeme, uygulanacak bir yasa ya da kanun hükmünde kararname hükümlerini Anayasa'ya aykırı görür ya da taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık savının ciddi olduğu kanısına varırsa o hükmün iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurmaya yetkilidir. Ancak, bir mahkemenin Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve görevine giren bir davanın bulunması ve iptali istenen kuralların o davada uygulanacak kural olması gerekmektedir.

İtiraz yoluna başvuran Mahkemenin bakmakta olduğu dava, bina içinde hırsızlık yapan ve tehlikeli araç kullanan sanıkların Türk Ceza Yasası'nın 493. maddesinin ikinci fıkrası ile 565. maddeleri uyarınca cezalandırılmaları istemiyle açılmıştır. Mahkeme, yargılama sırasında, Türk Ceza Yasası'nın 39. maddesine göre, mahkûmun mahkeme masraflarını ödeyeceği, yol tazminatı ve giderinin de muhakeme masrafı sayıldığı ve olayda hazırlık soruşturmasında 3717 sayılı Yasa'ya göre savcı tarafından düzenlenen sarf kararının da bu Yasa hükümleri kapsamında olduğu gerekçesiyle anılan Yasa'nın 2. maddesini Anayasa'ya aykırı bulmuştur.

3717 sayılı Adli Personel ile Devlet Davalarını Takip Edenlere Yol Gideri ve Tazminat Verilmesi ile 492 sayılı Harçlar Kanununun Bir Maddesinin Yürürlükten Kaldırılması Hakkında Yasa'nın 2. maddesi, tebliğden başka bir işlem yapmak için görev yerinden uzaklaşma durumunda olan hakimler, savcılar askeri mahkemelerdeki subay üyeler ve icra müdürleri ile yardımcılarına, adli tabiplere, yazı işleri müdürlerine, zabıt katiplerine, mübaşirlere, hizmetlilere, bu işlemlere katılan hazine avukatlarına verilecek yol tazminatının esaslarını ayrıntılarıyla düzenlemektedir.

İtiraz yoluna başvuran mahkemenin yargılamanın sonunda, Türk Ceza Yasası'nın 39. maddesinde yer alan, mahkûmun mahkeme masraflarını çekeceği hükmü ile Ceza Muhakemeleri Usulü Yasası'nın 407. maddesindeki, mahkûmiyet halinde kamu davasının hazırlanması masrafları da dahil olmak üzere bütün masrafların mahkûma yükleneceği hükmü uyarınca, hazırlık soruşturması aşamasında 3717 sayılı Yasa esaslarına göre düzenlenen sarf kararında yer alan tutarın yargılama giderlerine katılacağı kuşkusuzdur. Ancak, bu durum Mahkemenin 3717 sayılı kanun hükümlerini yargıç ve yardımcı adalet personelinin mali hakları yönünden uyguladığı anlamına gelmemektedir.

Yargıçlar ve savcılarla yardımcı adalet personeline değişik adlarla ve yasaların saptadığı yöntemlerle yapılan ödemelerin tutan sonuçta uyuşmazlığın esası ile birlikte Türk Ceza Yasası'nın 39. maddesine göre yargılama gideri olarak hükmedilmektedir. Mahkemece yargılama giderine hükmedilmesi ile yol gideri ve tazminat nedeniyle idare ile bu kamu görevlileri arasında doğacak uyuşmazlıklar farklıdır. 3717 sayılı Yasa'ya göre ödenen yol gideri

ve tazminatına ait sarf kararlarının yasal-lığının denetimi ceza mahkemesinin görev ve uygulama alanı dışındadır.

Bu balcımdan itiraz yoluna başvuran Niğde Asliye Ceza Mahkemesinin iptalini istediği 3717 sayılı Yasa'nın 2. maddesi, davada uygulanacak kural olmadığından, Mahkemenin iptali istemiyle itiraz başvurusunda bulunmaya yetkisi yoktur.

**V- SONUÇ :**

İşin özelliği gereği bu evrede işin özü yönünden sonuca varılması uygun bulunarak davada uygulama niteliği taşımayan 8.5.1991 günlü, 3717 sayılı Adli Personel ile Devlet Davalarını Takip Edenlere Yol Gideri ve Tazminat Verilmesi ile 492 Sayılı Harçlar Kanununun Bir Maddesinin Yürürlükten Kaldırılması Hakkında Kanun'un 2. maddesine ilişkin itirazın başvuran Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE, Selçuk TÜZÜN'ün "iptali istenilen madde davada uygulanacak kural olduğundan esasa geçilmesi gerekir" yolundaki karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

23.6.1992 gününde karar verildi.

| Başkan             | Başkanvekili | Üye                  |
|--------------------|--------------|----------------------|
| Yekta Güngör ÖZDEN | Güven DİNÇER | Yılmaz ALİEFENDİOĞLU |
| Üye                | Üye          | Üye                  |
| Mustafa ŞAHİN      | İhsan PEKEL  | Selçuk TÜZÜN         |
| Üye                | Üye          | Üye                  |
| Ahmet N. SEZER     | Erol CANSEL  | Yavuz NAZAROĞLU      |
| Üye                |              | Üye                  |
| Haşim KILIÇ        |              | Yalçın ACARGÜN       |

**KARŞIOY GEREKÇESİ**

Anayasa'nın 152. maddesine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, uygulanacak bir yasa ya da kanun hükmünde kararname bükümlerini Anayasa'ya aykırı görür ya da taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık savının ciddi olduğu kanısına varırsa o hükmün iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurmaya yetkilidir. Ancak, bir mahkemenin Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilmesi için elinde yönetimce açılmış ve görevine giren bir davanın bulunması ve iptali istenen kuralın o davada uygulanacak kural olması gerekmektedir.

**Esas Sayısı: 1992/32**  
**Karar Sayısı: 1992/41**

Türk Ceza Yasası'nın 39., Ceza Muhakemeleri Usulü Yasası'nın 407. maddeleri ve 3717 sayılı yasa açılan dava nedeniyle birlikte değerlendirildiğinde de, "iptali istenilen 3717 sayılı Yasa'nın 2. maddesi davada uygulanacak kuraldır. Diğer unsur-landa bulunduğundan mahkemenin iptal istemiyle itiraz başvurusunda bulunmaya yetkisi vardır, esasa geçilmesi gerekir." kanısına vardığımdan itirazın başvuran mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddine dair sayın çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye

Selçuk TÜZÜN